

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 11 ΦΥΛΛΟΥ
ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

(15 ΜΑΪΟΥ 1952)

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ,
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν».
(Ἀπ. Παῦλος: Φίλιπ. δ' 12)

Η ΚΟΙΝΗ ΕΝ ΤΩΙ ΝΑΩΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός ὅτι ὀλίγοι ἢ πολλοὶ χριστιανοὶ συγκεροτημένοι εἰς κοινότητα δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς ναόν, μαρτυρεῖ ὅτι συναισθάνονται ὡς ἀνάγκην ἀπαραίτητον τὸ νὰ συνέρχωνται εἰς αὐτὸν πρὸς κοινήν προσευχήν. Αὐτὴ ἡ ψυχικὴ δίψα τοῦ νὰ ἔχουν ἐξάπαντος τὴν ἐκκλησίαν των σημαίνει ὅτι δὲν τοὺς ἀρκεῖ νὰ προσεύχονται ὡς μεμονωμένα ἄτομα εἰς τὰ σπίτια των, διότι δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ ἡ κατὰ μόνας εἰς τὸ δωμάτιον προσευχῆ των. Θέλουν κοινήν τὴν λατρείαν των, νὰ συλλειτουργοῦνται, ἂν δὲ λειτουργία ἐν γένει ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς δημοσίας τῶν ἐπὶ μέρους μελῶν ὑπηρεσίας καὶ πράξεως ὑπὲρ τοῦ συνόλου, ἡ ἱερὰ λειτουργία μὲ κέντρον τῆς ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης τελούμενον μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας ἀποτελεῖ κοινήν προσφορὰν τῆς ἀναιμάκτου λατρείας τῶν κατ' αὐτὴν συμπαρόντων. Θέλουν νὰ συνέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν των, νὰ εἶναι προσωπικῶς παρόντες ὅλοι των, διὰ νὰ βλέπουν τὰ τελούμενα καὶ νὰ ἀκούουν τὰ ψαλλόμενα καὶ τὰ διδασκόμενα καὶ νὰ μετέχουν ἀπὸ κοινοῦ τῶν ἁγιασμάτων τῆς θείας χάριτος.

Ἀποτελεῖ, λοιπόν, ψυχικὴν ἀνάγκην ἐκάστου καὶ ὅλων μαζὺ ἡ ἐντὸς τοῦ ναοῦ κοινὴ προσευχή.

Οἱ ἤχοι τοῦ κώδωνος ἀναγγέλλουν τὴν ὥραν πού πρέπει νὰ προσέλθουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅλα τὰ μέλη τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνορίαν χριστιανῶν. Ἡ καμπάνα σημαίνει τὸ προσκλητήριο δι' ὅλους. Ἐλάτε—λέγει ἡ φωνὴ τῆς καμπάνας—ὅλοι μαζὺ εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἀκούσετε τὴν θείαν λειτουργίαν. Ἡ ἐκκλησία εἶναι τὸ θεῖον ταχυδρομεῖον, ὅπου ἔρχονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν γράμματα τοῦ Θεοῦ μὲ προορισμὸν καὶ παραλήπτας τὸ σύνολον τῶν πιστῶν. Τὰ ἐν τῷ ναῷ ἀναγινωσκόμενα ὅλα εἶναι «ἐπιστολαὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ πεμφθεῖσαι ἀπὸ τοῦ

οὐρανοῦ ἤκουσαι», λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀποστολεύς των εἶναι αὐτὸς ὁ Θεός, ἐπόμενον εἶναι νὰ τρέξωμεν νὰ τὰ ἀκούσωμεν μὲ ἀπείρως μεγαλειτέραν προθυμίαν παρ' ὅσην δεικνύομεν δι' ἐπιστολὰς τῶν κοινῶν θνητῶν.

Ἡ λειτουργία εἶναι τεκμήριον τῆς ἐνότητος τῶν πιστῶν περικυκλούντων τὴν ἅγιαν Τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας κοινὴ προσφέρεται ἡ θυσία. Τὰ οὕτω περὶ αὐτὴν συνηγμένα μέλη τῆς ἐνορίας ἐμφανίζουν ἑαυτὰ ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὡς κοινότητα, ὡς ζωντανὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ. Παρὰ τὰς ἀτομικὰς μεταξύ των διαφορὰς, ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συμπαράστασις των ὡς κοινότητος εἰς κοινὴν περὶ τὸ θυσιαστήριον προσευχὴν τοὺς ἐμφανίζει ἠνωμένους ὡς λαὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἐνιαῖον σῶμα συντεταγμένους μὲ κεφαλὴν τὸν Χριστόν. Ἔτσι ἡ λειτουργία εἶναι ἱεροτελεστία τῆς ἐκκλησίας καὶ ὄχι ἐνὸς μόνον ἀτόμου, μᾶς μεμονωμένης μονάδος. Ἡ ἐκκλησία εἶναι μία οἰκογένεια ἢ μετ' ἑαυτὰ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως περὶ τὸ ἱερὸν γεῦμα τῆς χριστιανικῆς ἀδελφωσύνης. Κάθε χριστιανὸς εἶναι μέλος τῆς οἰκογενείας, ἢ ἔννοια δὲ τοῦ μέλους προϋποθέτει τοὺς πάντας συγκεκροτημένους εἰς ἕν σῶμα, ἐν σώματι δὲ πρέπει αἱ ἐπὶ μέρος οἰκογένειαι νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὄχι τεμαχισμένοι εἰς ἐπὶ μέρος μονάδας.

Εἶναι δὲ ἀναγκασιότατη καὶ ἀπαραίτητος ἡ κοινὴ ἐν τῷ ναῷ προσευχή. Διότι ἡ συλλογικὴ αὐτὴ προσευχὴ εἶναι πολὺ ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὴν ἐπὶ μέρος ἀτομικὴν προσευχὴν ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἀσθενὴς ἡ μεμονωμένη προσευχὴ εἰς δυσώπησιν τοῦ Θεοῦ. «Ἐπειδὴ καθ' ἑαυτοὺς ἀσθενεῖς ἔσμεν—λέγει σχετικῶς ὁ ἅγιος Χρυσόστομος—ὅταν συλλεγῶμεν ἰσχυροὶ γινόμεθα μᾶλλον, δυσωποῦμεν τὸν Θεὸν δοῦναι ἡμῖν τὰ αἰτούμενα. Δύνασαι μὲν εὐξασθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὐ τοσαύτην δὲ δύναμιν ἔχει ἡ εὐχή, ὡς ὅταν μετὰ τῶν μελῶν τῶν οἰκείων γένηται, ὡς ὅταν ὀλόκληρον τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπῃ τὴν δέησιν μιᾷ φωνῇ, ἱερέων παρόντων καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ κοινοῦ πλήθους ἀναφερομένων». Εἶναι πολὺ ἀπατημένοι ὅσοι νομίζουν ὅτι ἀρκεῖ νὰ περιορισθοῦν εἰς τὴν ἀτομικὴν εἰς τὰ σπίτια των προσευχὴν. «Ἀπατᾶς σεαυτὸν, ἄνθρωπε,—ἐπαναλαμβάνει ὁ αὐτὸς τῆς Ἐκκλησίας πατήρ—. Εὐξασθαι μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δυνατόν, οὕτω δὲ εὐξασθαι, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἀδύνατον, ὅπου

«Ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι».

(Ἀπ. Παῦλος : Φιλιπ. δ' 12)

Πατέρων πλήθος τοσοῦτον, ὅπου βοή πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπεται. Οὐχ οὕτως εἰσακούη κατὰ σαντὸν τὸν Δεσπότην παρακαλῶν, ὡς μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν σῶν. Ἐνταῦθα γὰρ ἔστι πλέον : οἶον ἢ ὁμόνοια καὶ ἢ συμφωνία, καὶ τῆς ἀγάπης ὁ σύνδεσμος καὶ αἱ τῶν ἱερέων εὐχαί. Διὰ γὰρ τοῦτο οἱ ἱερεῖς παρεστήκασιν, ἵνα αἱ τοῦ πλήθους εὐχαί, ἀσθενέστεραι οὔσαι, τῶν δυνατωτέρων τούτων ἐπιλαβόμεναι, ὁμοῦ συνέλθωσιν αὐταῖς πρὸς τὸν οὐρανόν. Εἰ δὲ εὐχὴ μόνου (τοῦ ἱερέως) τοσαύτην ἔχει δύναμιν, πολλῶ μᾶλλον ἢ μετὰ πλήθους· μείζονα γὰρ ταύτης τὰ νεῦρα καὶ πλείων ἢ παρορησία, πολλῶ τῆς ἐν οἰκίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν. Ὁ Θεὸς δυσωπεῖται τὸ πλήθος, μετ' εὐνοίας αὐτὸν παρακαλοῦν.

Ἀπόδειξις πρόχειρος : ὅταν ὁ ἀπόστολος Πέτρος τῇ διαταγῇ τοῦ Ἡρώδου ἐφυλακίσθη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ λόκληρος ἢ ἐκκλησία διαρκῶς προσηύχετο ὑπὲρ αὐτοῦ : «προσευχὴ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ». Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους περὶ τοῦ ὅτι πολλάκις ὁ Θεὸς τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τοὺς τόσους κατατρεγμοὺς καὶ τὸν θάνατον, τὴν σωτηρίαν του ἀπέδιδεν εἰς τὴν κοινὴν ὑπὲρ αὐτοῦ προσευχῆν των : «συνυπουργοῦντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν». Μήπως δὲν βλέπομεν τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν κοινήν μας ζωὴν ; Διατί γίνονται αἱ ὁμαδικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ τὰ συλλαλητήρια ; Δὲν γίνονται κατὰ τὴν κοινὴν συνείδησιν, ὅτι τὸ αἶτημα τῶν πολλῶν εἶναι κατὰ πολὺ ἰσχυρότερον καὶ ἄρα ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ τὴν μεμονωμένην φωνήν ; Δὲν λέγει τὸ λαϊκὸν ἀπόφθεγμα «φωνὴ λαοῦ, φωνὴ Θεοῦ ;» Διὰ τοῦτο αἱ κατὰ τὰς προσευχάς μας κατὰ τὴν λειτουργίαν καὶ τὰς ἱεροτελεστίας ἐν τῷ ναῷ παρακελεύσεις καὶ προτροπαὶ καὶ ἀποστροφαὶ πρὸς τὸν Κύριον διατυποῦνται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

*ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου,
δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν,
Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν,
παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα,
τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν,
εἰπώμεν πάντες, ἐπι δεόμεθα,
ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός,
σῴθηνε καλῶς, πρόσχωμεν, σὲ ὑμνοῦμεν,
διαφύλαξον ἡμᾶς,
ὑπὲρ τοῦ ρουθῆναι ἡμᾶς,*

«Οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλὰ ὑμᾶς».
(Ἄπ. Παῦλος : Β' Κορ. ιδ' 14)

*πάσαν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν,
Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα, κλ.*

Καὶ τῶν ὕμνων ἡ κοινὴ κατάληξις εἶναι δέησις.

ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, κλ.

Τὸ κύριον καὶ κοινὸν τῶν ἀνθρώπων γνῶρισμα εἶναι τὸ θρησκευεῖν, καὶ ἡ εἰς λατρείαν δ' ἐκδήλωσις τοῦ ἀποτελεῖ κοινὴν ἔναντι τοῦ Θεοῦ στάσιν· κοινωνικὸν χαρακτῆρα φέρει ἡ μετ' αὐτοῦ κοινωνία, εἶναι ἔκφρασις ὁμαδικῆ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τάσεως τοῦ σώματος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐν τῷ ναῷ, λοιπόν, λειτουργία εἶναι πρᾶξις συλλογικῶς ἐκδηλουμένη καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐν αὐτῷ συνόλου τῶν πιστῶν τελουμένη καὶ μόνον εἰς τοὺς προσωπικοὺς μετόχους τῆς καὶ τοὺς εὐλόγως ἀπουσίασαντας μεταδίδουσα τὴν σωτήριον χάριν τῆς. Ἡ μεμονωμένη ἀτομικὴ προσευχή, φέρει χαρακτῆρα προτεσταντικόν, ὅξει μεταρρυθμιστικῶν πνεύματος, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας δὲν ἀποτελεῖ τὸ κέντρον καὶ τὴν οὐσίαν τῆς λειτουργίας. Οἱ μεταρρυθμισταὶ δὲν ἔχουν λειτουργίαν, θεωροῦντες τὴν λυτρωτικὴν χάριν παρεχομένην οὐχὶ διὰ τῆς θυσίας τῆς Εὐχαριστίας, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, αὐτῆ, ἀτομικῶς μάλιστα ἐξηγουμένη καὶ νοουμένη, τίθεται εἰς τὸ κέντρον τῆς λατρείας των.

Ἡ τοιαύτη ὁμως ἀποκλειστικῶς ἀτομιστικὴ ἔναντι τοῦ Θεοῦ στάσις δὲν εὐσταθεῖ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου. Ἡμεῖς δὲ εἴμεθα ὀρθόδοξοι, καί, ἂν θέλωμεν νὰ εἴμεθα πιστοὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ὀφείλομεν νὰ ἐκκλησιασζώμεθα ἐν σώματι εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας, διότι μόνον ἀπὸ τὴν ἐν αὐτῇ κοινὴν προσευχὴν μας ἀποκομίζομεν τὴν ἀπὸ ὅλους μας προσδοκωμένην σωστικὴν ὠφέλειαν, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

—||—

ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ (*)

Τοῦ αἰδιμίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος, χαριέστατα συγκρίνων τὸν πνευματικὸν ποιμένα πρὸς τὸν ποιμένα τῶν ἀλόγων προβάτων, ἐπι-

(*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 63.

«Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν».

(Πράξ. κ' 35)

λέγει «ὁ μὲν τῶν προβάτων ποιμὴν ἔχει τὸ ποιμνιον ἐπό-
μενον, ἢ περ ἂν ἠγαίται, εἰ δὲ καὶ ἐκτρέποιτό τινα τῆς εὐθείας
ὁδοῦ καὶ τὴν ἀγαθὴν ἀφιέντα νομὴν εἰς ἀπόκρημα βόσκοιτο
χωρία, ἀρκεῖ βοήσαντα σφοδρότερον συναλάσαι πάλιν καὶ εἰς
τὴν ποιμνὴν ἐπαναγαγεῖν τὸ χωρισθέν. Εἰ δὲ τῆς εὐθείας ἄν-
θρωπος ἀποπλανηθῆ πίστεως, πολλῆς δεῖ τῷ ποιμένι τῆς πρα-
γματείας, τῆς καρτερίας, τῆς ὑπομονῆς· οὐ γὰρ ἐλκύσαι πρὸς
βίαν ἔστιν οὐδὲ ἀναγκάσαι φόβῳ, πείσαντα δὲ δεῖ πάλιν πρὸς
τὴν ἀλήθειαν ἀγαγεῖν, ὅθεν ἐξέπεσε τὴν ἀρχὴν. Γενναίας οὖν δεῖ
ψυχῆς, ἵνα μὴ περικακῆ, ἵνα μὴ ἀπογινώσκη τῆς τῶν πλανωμέ-
νων σωτηρίας» (Π. 48, 635. 6).

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ δυσχέρεια τῆς ἱερατικῆς δια-
κονίας ἐπιηξήθη ἕνεκα τῆς καταπτώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ
αἰσθημάτος· ὅθεν ὁ ἱερεὺς καὶ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς
ἐνθερμον τοῦτο ἔχων, ὀφείλει ν' ἀποκαταστήσῃ καὶ διαθεοράνη
αὐτὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πιστῶν, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου
λόγου, ὅπερ εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε σήμερον εἶνε τὸ πρῶτιστον
καὶ ἀπαραίτητον καθήκον τοῦ χριστιανοῦ ποιμένος. Πρὸς τοῦτο
δὲ ἀπαιτεῖται βαθεῖα γνώσις τῆς ἁγίας Γραφῆς, τῶν δογματικῶν
καὶ ἠθικῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν, τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκ-
κλησίας, ἀπαιτεῖται ἡ πρόσκτησις πολλῶν γνώσεων καί, τὸ σπου-
δαιότερον πάντων, ἰσχυρὸν ἔρεισμα πεποιθήσεων, ἐφ' οὗ νὰ ἐπι-
στηριχθῆ ἡ ποιμαντικὴ δράσις. Ὅποια δὲ καὶ βίου καθαρότης
προσ απαιτεῖται, ὁποῖον ὕψος πνευματικῆς καὶ ἁγίας ἐξάρ-
σεως, ἐν τῇ τελέσει τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ὁποῖα νυχθημερινὴ
μέριμνα περὶ πάσης τοῦ ποιμνίου πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀνάγ-
κης, εἶναι αὐτονόητον ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων. Ὁ ποιμὴν
δέον νὰ ἀναδεχθῆ μέγαν ἀγῶνα «ὁ γὰρ ἀνεσιν ζητῶν οὐ ζητεῖ
τὰ Χριστοῦ ἀλλὰ τὰ ἑαυτοῦ· δεῖ γὰρ παρεσκευάσθαι πρὸς πάντα
πόνον πρὸς πᾶσαν ταλαιπωρίαν» (Π. 62, 247). Παρεσκευασμέ-
νος δέον νὰ ἦ ὁ ποιμὴν καὶ πρὸς πᾶσαν μικρὰν ἢ μεγάλην δο-
κιμασίαν τοῦ βίου αὐτοῦ.

Αἱ δοκιμασίαι προέρχονται πρῶτιστα πάντων ἐκ τῆς θέ-
σεως καὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἱερέως, διότι «μυρίαί πανταχόθεν
ἤδοναι φαίνονται ἐλκύσαι τῆς ψυχῆς τοὺς ὀφθαλμούς, αἱ τῶν
σωμάτων, αἱ τῶν χρημάτων, αἱ τῆς τροφῆς, αἱ τῆς ραθυμίας,
αἱ τῆς δόξης, αἱ τῆς ὀργῆς, αἱ τῆς δυναστείας, αἱ τῆς φιλαρ-
χίας καὶ φαίνονται λαμπρὰς ὄψεις ἔχουσαι καὶ ἐπεράστους, ἵκα-

«Γίνου γρηγορῶν καὶ στήρισον τὰ λοιπά, ἃ ἐμελλον ἀποθνήσκειν».
(Ἀποκάλ. γ' 2)

νάς ἐπισπάσασθαι τοὺς ἐποτημένους, τοὺς μὴ σφόδρα τῆς ἀληθείας ἐρώντας· αὕτη μὲν γὰρ ἀπεσκληκυιά ἐστι καὶ οὐδὲν ἐπιτεροπὲς ἔχουσα» (Π. 62, 594). Αὐτὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, ὡς ποιμένος, δύναται πολλάκις νὰ ἐγγενήσῃ ἐν τῇ ἀσθενεῖ αὐτοῦ ψυχῇ τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας, «τὸ εὐτελὲς τοῦτο δοξάριον καὶ ἀπόπτυστον, ᾧ μᾶλλον ἀδοξήσῃε τις αἰρούμενος ἢ γελώμενος τὰ τῆς μεγάλης ταύτης σκηνῆς παίγνια καὶ θεατρίσματα», ὡς λέγει ὁ ἱερός Γρηγόριος ὑποδεικνύων, ὅτι ἡ προαγωγή εἰς τὸ ἱερατικόν, μάλιστα δὲ εἰς τὸ ἐπισκοπικόν ἀξίωμα τύφον εἰς πολλοὺς ποιμένας ἐμποιήσασα καὶ μετωρίσασα αὐτοὺς ὑποβάλλει ὑπὸ τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας (Π. 35, 821. 37, 293). Τὸ πάθος τοῦτο δύναται νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὸν ποιμένα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἀπονεμομένη αὐτῷ τιμῇ, «διότι τῆς παρὰ πολλῶν τιμῆς ὑπεριδεῖν, πολλοῦ δεῖ πόνου, μεγάλης φιλοσοφίας, ψυχῆς τινος ἀγγελικῆς, αὐτῆς ἀπτομένης τῆς κορυφῆς τοῦ οὐρανοῦ» (Π. 62, 671). Ἦδη δ' ἀνωτέρω ὑπεδείχθησαν αἱ δυσχέρειαι τοῦ πνευματικοῦ ποιμένου ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἔργου αὐτοῦ «καὶ γὰρ (αὐτὸν) καὶ σεμνὸν καὶ ἄτυφον καὶ φοβερὸν καὶ προσηνῆ καὶ ἀρχικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ ἀδέκαστον καὶ ἀδούλωτον καὶ σφοδρὸν καὶ ἡμερον εἶναι δεῖ, ἵνα πρὸς ἅπαντα ταῦτα εὐκόλως μάχασθαι δύνῃται» (Π. 48, 654). Ὅλαι αἱ ἀνθρώπινα ἀδυναμίαι ἐγκρύπτουσι θλίψεις καὶ δοκιμασίας διὰ τὸν ποιμένα, ὅστις φρωᾶται πολλάκις κατὰ πετρῶν στείρων καὶ ἐπὶ ψάμμου οἰκοδομῶν. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πολλάκις συντελοῦνται μεταπτώσεις εἰς τὸ κακὸν ὑπ' ἀνθρώπων, οὗς μάτην ἀγωνίζεται ἵνα σώσῃ· τοῦτο προξενεῖ εἰς τὸν ἱερέα μεγάλην ὀδύνην καὶ θλίψιν. Ἐπειτα δὲ «πόσους ἀναγκάζεται σκανδαλίζειν καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων;» (Π. 60, 39. 40), τί δὲ «ἂν τις λέγοι τὰς λύπας, ἃς ὑπομένουσιν, ἡνίκα ἂν δέοι τινὰ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας περικόψαι πληρώματος» (Π. 48, 660). Οἱ ἱερεῖς «τοῖς ἀπάντων ὑπόκεινται στόμασι καὶ σοφῶν καὶ ἀσόφων, φροντίσι καθ' ἑκάστην κόπτονται τὴν ἡμέραν, καθ' ἑκάστην νύκτα, πολλοὺς ἔχουσι τοὺς μισοῦντας, πολλοὺς τοὺς διαφθορομένους» (Π. 60. 39). Καὶ ἀληθῶς «οὐδὲν πλοίου κλυδωνιζομένου διενήνοχεν ἢ τοῦ ἱερέως ψυχῆ· πανταχόθεν σίτίζεται, παρὰ φίλων, παρὰ ἐχθρῶν, παρ' οἰκείων, παρ' ἄλλοτριῶν», λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὑποδεικνύων, ὅτι, ὅλος ἀόργητος καὶ πρῶος μένων ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ ὑφίσταται ἀγογγύστως «καὶ ἐπήρειαν καὶ λόγον φορτικὸν καὶ τὰ παρὰ τῶν

«Ἀναμνησῶ σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστίν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου».

(Ἁπ. Παῦλος : Β' Τιμόθ. α' 6)

ἐλαττόνων σκώμματα τά τε ἀπλῶς καὶ τὰ ἐν δίκῃ λεγόμενα καὶ μέμψεις τὰς εἰκῆ καὶ μάτην παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ παρὰ τῶν ἀρχομένων γιγνομένης». Ὅντως δὲ ποσάκις δὲν βλέπει ὁ ἱερεὺς τὴν θεομὴν αὐτοῦ πατρικὴν ἀγάπην, μὴ εὐρίσκουσιν ἡχῶ εἰς πείσμονας ψυχὰς καὶ καρδίας ἀποκεκλεισμένας; Ποσάκις δὲν βλέπει ἐξεγειρομένην ἐναντίον αὐτοῦ δυσπιστίαν καὶ παρεξήγησιν ἐμβάλλουσιν ἀπογοήτευσιν καὶ ἀπελιτισμόν; Πλὴν δὲ τούτου ὑπὸ μυρίων γλωσσῶν καὶ ὀφθαλμῶν ἐξετάζεται ὁ τοῖς πᾶσιν ἀναπεπταμένος βίος αὐτοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως συγκαταβάσεως, διότι «οὐχ ὡς σάρκα περικειμένῃ οὐδ' ἀνθρωπεῖαν λαχόντι φύσιν, ἀλλ' ὡς ἀγγέλω καὶ τῆς λοιπῆς ἀσθενείας ἀπηλλαγμένῳ, δικάζειν ἅπαντες ἐθέλουσι τῷ ἱερεῖ». Τούτου ἕνεκα «κἂν ὀργισθῆ, κἂν γελᾷ, κἂν ἀνέσεως ὄναρ ἐπιθυμήσῃ πολλοὶ οἱ σκώπτοντες, πολλοὶ οἱ σκανδαλιζόμενοι, πολλοὶ οἱ νομοθετοῦντες, πολλοὶ οἱ τῶν προτέρων μεμνημένοι καὶ τὸν παρόντα κακίζοντες». Τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἱερέως σφάλμα δύναται νὰ βλάψῃ αὐτόν, διότι ἄλλως τε «πέφυκεν ἀνθρώπος τὰ μὲν κατορθώματα τοῦ πλησίον πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα παρορᾶν ἦν δὲ ἐλάττωμά που φανῆ, κἂν τὸ τυχόν ἦ καὶ διὰ πολλοῦ συμβεβηκός, καὶ ἐπαισθάνεται ταχέως καὶ ἐπιλαμβάνεται προχείρως καὶ μέμνηται διὰ παντός· καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς τὴν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἠλάττωσε δόξαν πολλάκις». Καὶ αὐτὴ ἡ ἐξωτερικὴ περιβολὴ καὶ ἡ τροφὴ τοῦ ἱερέως γίνεται ἀντικείμενον παρατηρήσεως. «Καὶ οἱ μὲν οἰκοδομοῦντες οἰκίας καὶ ἀγροὺς ὠνούμενοι, οὐδὲν ἠγοῦνται ἔχειν ἂν δέ τις τῶν ἱερέων λαμπρότερον ἱμάτιον περιβάληται ἢ τῆς ἀναγκαίας εὐπορήσεως τροφῆς, ἢ τὸν διακονούμενον ἔχη ἵνα μὴ ἀναγκάζεται αὐτὸς ἀσημονεῖν, πλοῦτον τὸ πρᾶγμα τίθενται». Καὶ περὶ ἄλλα ἔτι λεπτολογοῦσιν οἱ παρακολουθοῦντες τὸν βίον τοῦ ἱερέως «ἀπὸ τῶν προσρήσεων μόνον τοσοῦτον φέρουσιν ἐγκλημάτων ἄχθος, ὡς καὶ βαρύνεσθαι καὶ καταπίπτειν πολλάκις· ἤδη δὲ καὶ βλέμματος εὐθύνας ὑπέχουσι· τὰ γὰρ ἀπλῶς παρ' αὐτῶν γινόμενα βασανίζουσιν ἀκριβῶς οἱ πολλοί, καὶ μέτρον φωνῆς ἐξετάζοντες, καὶ διάθεσιν ὄψεως καὶ ποσότητα γέλωτος». Πολλάκις «πένητες τριωβολιμαῖοι βλασφημοῦσιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς». Πολλάκις περιφέρεται ἀνὰ τὰ στόματα τῶν πολλῶν ἀδίκως τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δυσφημεῖται ὁ ὅλος αὐτοῦ βίος καὶ παραγνωρίζονται πᾶσαι αἱ ἀρεταί. «Ἐως μὲν γὰρ ἂν πανταχόθεν ἠρμωσμένος ἦ καλῶς ὁ

«Ψυχρὸν γὰρ καὶ ἄχαρι καὶ γελοῖον, ἄλλους πειρᾶσθαι ἰᾶσθαι, ἑαυτὸν δὲ παρορᾶν ἀσθενοῦντα».

(Ἰσιδωρος Πηλουσιώτης)

τοῦ ἱερέως βίος ἀνάλωτος γίνεται ταῖς ἐπιβουλαῖς, ἂν δὲ τύχη μικρόν τι παριδών, ὡς εἰκὸς ἄνθρωπον ὄντα καὶ τὸ πολυπλανῆς τοῦτο τοῦ βίου περαιοῦντα πέλαγος, οὐδὲν αὐτῷ τῶν λοιπῶν κατορθωμάτων ὄφελος πρὸς τὸ δυνηθῆναι τὰ τῶν κατηγορῶν στόματα διαφυγεῖν, ἀλλ' ἐπισκιάζει παντὶ τῷ λοιπῷ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο παράπτωμα». (Π. 61, 251).

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν δοκιμασιῶν τούτων ὑφίσταται ὁ ἱερεὺς συνεχῆ ταλαιπωρίαν διεξάγων τὸν μέγιστον ἀγῶνα τῆς ποιμαντικῆς· διότι «ἔργον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ ἄνεσις, φροντὶς οὐ τρυφή, λειτουργία ὑπεύθυνος οὐκ ἀρχὴ ἀνεξέταστος, πατρικὴ κηδεμονία, οὐ τυραννικὴ αὐτονομία οἰκονομικὴ προστασία οὐκ ἀλογοθέτητος ἐξουσία». (Π. 78, 896). Ἄληθως αἱ εὐθύναι τῆς ἱερατικῆς διακονίας εἰσὶ μέγισται, διότι «τὸ κινδυνευόμενόν ἐστι σωτηρία ψυχῆς». (Π. 35, 437). Ἐν αὐτῇ πρόκειται περὶ ἔργου μεγίστου καὶ θείου, περὶ ὑπερτάτης εὐθύνης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ρ Ε Α Λ Ι Σ Μ Ο Σ

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ

Ἴσως φανῆ ὀλίγον παράξενος ὁ ἀνωτέρω τίτλος, διὰ τὸν λόγον τοῦτον χρειάζεται νὰ δοθῆ μία ἀποσάφησις, ὅτι ἐδῶ δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ρεαλισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὸν γνωστόν, ἀπέριτον, καὶ ἀπλούστερον ὅσον τὸ δυνατόν τρόπον, θὰ γίνῃ λόγος περὶ τῆς σημερινῆς πραγματικότητος ὅπως ἔχει αὕτη, καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἀπὸ τὸν ἐφημέριον μὲ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς δυνατότητας, τὰς ὁποίας αὐτὸς σήμερον διαθέτει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς χώρας μας.

Ἡ σημερινὴ ἐποχὴ μας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ ρεαλισμοῦ, ὅχι διότι ὁ ἰδεαλισμὸς ἔχει παραχωρήσει τὴν θέσιν του εἰς τὸν ρεαλισμόν, ἐπειδὴ ἀντιθέτως ἰδεαλισμὸς ὑπάρχει πολὺς καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὑλιστικὰ συστήματα, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι συμβαίνει μὲ τὸν κομμουνισμόν, ὁ ὁποῖος φλέγεται ἀπὸ τὸ ἰδεῶδες τῆς πραγματοποιήσεως μιᾶς παγκοσμίου κοινότητος τῶν ἀνθρώπων κλπ., ἀσχέτως βέβαια ἐὰν τὰ μέσα τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἰδεώδους τοῦ αὐτοῦ εἶναι ξένα πρὸς τὴν ἠθικὴν, εἶναι βάρβαρα καὶ ἀπάνθρωπα. Ἡ σημερινὴ ἐποχὴ μας εἶναι ρεαλι-

«Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπαίκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες».

(Ἐβρ. ιγ' 17)

στική, ἐπειδὴ βλέπει καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ πάντα μὲ πρακτικὸν τρόπον.

Ὅταν λέγωμεν ρεαλισμὸν ἐνταῦθα, ἐννοοῦμεν τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας ὅπως περίπου ἔχει αὐτὴ σήμερον εἰς τὴν πραγματικότητα, ἐννοοῦμεν δὲ ἐπίσης καὶ τί εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ δι' αὐτὴν, ὄχι ἐν λεπτοπερείαις, ἀλλὰ στοιχειωδῶς, ἀπὸ τὸν σημερινὸν ἔφημέριον.

Ὁ λαὸς μας ὁ Ἑλληνικὸς, σήμερον κατὰ ἓνα μέγα μέρος διατηρεῖ τὰς παραδόσεις τὰς χριστιανικὰς, τὴν πίστιν τοῦ πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀξίας καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν του.

Ἡ κατάστασις βεβαίως εἶναι διαφορετικὴ ἐν συγκρίσει μὲ αὐτὴν πρὸ πενήντα ἐτῶν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ οἱ συγχῶς ἀκούομενοι θρηνοὶ καὶ τὰ παράπονα «ποῦ πᾶμε», «ποῦ θὰ καταλήξουμε», «ὁ κόσμος ἐχάλασε», «αἱ ἀρεταὶ φθίνουσι» «ἡ κακία πληθύνεται», «ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ διαφθορὰ κυριαρχοῦν», «ἡ οἰκογένεια κλονίζεται», «οἱ ναοὶ ἀδειάζουσι».

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀντιαποκρίνονται κατὰ ἓνα ἀξιοπρόσεκτο μέρος εἰς τὴν πραγματικότητα, καὶ εἶναι ἀποτελέσματα τοῦ παγκοσμίως σήμερον πνεύματος ρεύματος τῆς τάσεως τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀνταρσίαν καὶ ὑποβολὴν τῶν πάντων ὑπὸ τὴν πλῆον αὐστηρὰν κριτικὴν.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραγνωρίσωμεν διὰ τὴν χώραν μας, ὅτι ὁ λαὸς μας διατηρεῖ κατὰ ἓνα μέγιστον ποσοστὸν ζωντανὰς ἀκόμη τὰς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι τὸν διέκριναν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλει ἀπὸ παλαιότερον τὴν διάσωσίν του, ὡς ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν σύνολον.

Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μας ἔχει ζυμωθῆ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς μὲ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν του, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὀφείλει πάρα πολλὰ εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς, πολιτιστικῆς, καὶ ἐθνικῆς.

Εἶναι ποτισμένος, μέχρι μυελοῦ ὀστέων ἐνίοτε, κάθε Ἑλληὴν ὀρθόδοξος, μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Κληρὸν της.

Ὅμοιάζει μὲ φαινόμενον ἀταβισμού τὸ γεγονός αὐτό, καὶ ἔχει γίνεαι συνειδήσις ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ὀρθοδόξων πρὸς τὴν

«Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀναστροφῆς μιμνήσθε τὴν πίστιν».
(Ἐβρ. ιγ' 7)

Ἐκκλησίαν, διότι ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βυζαντίου ἡ εὐημερία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ εἰρήνη εἰς τοὺς κόλπους της, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα καὶ τὴν εὐημερίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν τὰ μέλη της.

Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὁ διχασμὸς της ἐπηρέαζε τότε ἐνωτικῶς ἢ διὰ διχασμοῦ τὸ ὅλον ἔθνος, καὶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἀποτελέσματα εἰς τὴν ζωὴν ἦσαν ἡ εὐημερία καὶ ἡ εἰρήνη, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν ἦσαν, ἀντιθέτως, αἱ ἀναστατώσεις καὶ αἱ δυστυχίαι.

Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης δυστυχίας τοῦ ἔθνους, ὅταν αὐτὸ ἐδουλώθη εἰς βαρβάρους ὀρδάς, ὁ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι γνωστὸν πόσον ἔδρασε ἱεραποστολικῶς καὶ πῶς ἐπέτυχε κατὰ ἄριστον τρόπον νὰ διατηρήσῃ χριστιανούς τοὺς εὐρωπαϊούς τοὺς εὐρισκομένους ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς φρικτῆς δουλείας.

Αὐτὸ εἶναι ἐξαιρετικῶς λαμπρὸν κατόρθωμα ἀπὸ μέρους της, καὶ θὰ ἐκτιμᾶται ἀπὸ ὅλους τοὺς αἰῶνας, εἶχεν ὅμως ὡς ἐπὶ πλεόν ἀποτέλεσμα καὶ τὴν ἀνάδειξιν συγχρόνως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τῆς σπονδυλικῆς στήλης τῶν ὀρθοδόξων ἐθνῶν, τὰ ὅποια ἐσώθησαν ἀπὸ τὸν ἐκμουςουλμανισμόν.

Ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες καὶ ἀπὸ τὸ λίαν πρόσφατον παρελθὸν γνωρίζομεν ὅτι, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ οἱ κληρικοὶ της ἀπέδειξαν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ἡ παλαιὰ παράδοσις ἀκόμη ζῆ καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τοῦ Ἑλληνορθοδόξου ἔθνους μας.

Δι' ὅλους τοὺς λόγους, ὡς ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, καὶ διότι ἡ Ἐκκλησία ἐνεργεῖ ὡς ἡ φυσικὴ προστάτις τοῦ λαοῦ, βοηθοῦσα αὐτὸν κατὰ χριστιανικώτατον τρόπον εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῶν τυχόν συμφορῶν, τῶν ὑλικῶν δυστυχιῶν, τῶν κοινωνικῶν κρίσεων, καὶ τῶν πολιτικῶν ἀκόμη ἀνωμαλιῶν, διὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει σταθερὰν θέσιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματός της, γεγονός, τὸ ὅποιον τὴν διευκολύνει εἰς τὸ καθαρῶς πνευματικὸν ἔργον τῆς σωτηρίας, ὅπως τὴν ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὴν ὁ Κύριος.

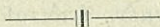
Παρ' ὅλα ὅμως τὰ πλεονεκτήματα αὐτά, τὰ ὅποια ἔχει ἡ Ἐκκλησία μας ἐκ κληρονομίας καθῶς καὶ ἐκ τῆς ἰδίας της συγχρόνου ἐργασίας, ὅπως ἤδη ἀνωτέρω ἀνεφέρθη, ἡ κατάστασις τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματός της ἔχει ὑποστῆ μεταβολὴν αἰσθη-

«Τεκνία μου, οὗς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν».
(Ἀπ. Παῦλος : Γαλάτ. δ' 19)

τήν και ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἔχουν συναθροισθῆ νέφη ἀρκετά, τὰ πλεῖστα ἐλθόντα διὰ ἀνέμων, οἱ ὅποιοι πνέουν ἄλλα-χοῦ, ὅμως ἱκανὰ νὰ ἐκσπᾶσουν εἰς καταστρεπτικὴν καταιγίδα.

Περὶ τῶν νεφῶν ὅμως αὐτῶν θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς προσεχῆς τεύχος τοῦ «Ἐφημερίου» μας.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛ. ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

ΕΥΣΕΒΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΑΡΧΕΙΝ ΕΣΤΙΝ ΥΠΗΡΕΤΕΙΝ

«Ὅς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι...».

(Μάρκ. ι' 43—45)

Διὰ τοῦ ἀνωτέρω παραγγέλματος ὁ Κύριος ἠθέλησεν ἐν πρώτοις νὰ κατασιγᾷ τὴν ἀνυπόμονον φιλοδοξίαν τῶν μαθητῶν, φιλονικούντων περὶ πρωτείας πρὸς ἀλλήλους· «ἐγένετο δὲ καὶ φιλονικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων» (Λουκ. κβ' 24). Ἐνῶ ὅμως ἔδιδεν ὁ Κύριος μάθημα ταπεινοφροσύνης εἰς τοὺς ἀποστόλους, ἔδιδε συγχρόνως καὶ τὸν καλῆτερον ὄρισμόν «περὶ ἐξουσίας»· σύμφωνα δὲ μὲ αὐτὸν τὸν ὄρισμόν, ἡ ἐξουσία εἶναι «βάρος ἀπὸ Θεοῦ ἐμπειστευμένον» εἰς ὠρισμένους ἀνθρώπους.

Καὶ τοῦτο μὲν ἰσχύει ὅσον ἀφορᾷ τὸν Θεόν· ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ἐξουσία εἶναι πραγματικὴ «ὑπηρεσία»· τὸ ἄρχειν, εἶναι ὑπηρετεῖν, οὐχὶ δὲ μόνον φιλοδοξίας ἱκανοποιήσεις. Ὅσαί καὶ νόημα τῆς ἐξουσίας εἶναι ἡ πρόθυμος καὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης ἐξυπηρέτησις τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι «ἀδελφοὶ καὶ ὄχι δοῦλοι» τοῦ ἄρχοντος.

Θὰ ἦτο σφᾶλμα βαρὸν νὰ νομίξῃ ὁ ἄρχων ὅτι ὀφείλουν οἱ ἀδελφοὶ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν ὡς «κύριον»· δὲν ὑπάρχει Κύριος εἰμὴ ὁ Χριστός· «πάντες ἡμεῖς ἀδελφοὶ ἔστε· εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός» (Ματθ. κγ' 8).

Ὁ ἄρχων ὑπηρετεῖ τοὺς ἀδελφούς, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ ὑπηρετοῦν καὶ αὐτοὶ «τὸ ἀγαθόν», οὕτινος προ-σωποποιήσεις εἶναι ὁ Χριστός· δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀρχόμενοι διὰ

«Ἐγε/ῆθημε/ ἦπιοι ἐν μέσφ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάληπ τὰ ἑαυτῆς τέκνα».
(Ἄπ. Παῦλος· Α' Θεσσαλ. β' 7)

τὸν ἄρχοντα, ἀλλὰ ὁ ἄρχων διὰ τοὺς ἀρχομένους : «τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον».

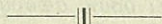
Ὁφείλει ἄρα ὁ ἄρχων, ἐφ' ὅσον εἶναι «δοῦλος Θεοῦ καὶ ὑπηρέτης ἀνθρώπων», νὰ διαθέτῃ πολλὴν μετριοφροσύνην καὶ ἀπέραντον προθυμίαν καὶ ἀφοσίωσιν· ὑπηρετῶν τὸ συμφέρον ἐκάστου, γίνεται «πάντων δοῦλος»,

Πᾶσα ποιὴ ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος, πρέπει νὰ εἶναι δι' αὐτὸν «εὐκαιρία ἀγάπης»· δικαιοσύνην ἀνάμικτος μὲ ἀδστηρότητα, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπίαν, πρέπει νὰ διέπῃ τὰς πράξεις αὐτοῦ· ὁ ἄρχων, ὡς τιμωρὸς καὶ δικαστής, ὁμοιάζει πολὺ μὲ τοὺς γονεῖς, οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν πλειότερον ἀπὸ τὰ τιμωρούμενα τέκνα των.

Πρὸς διακυβέρνησιν τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔχει ἀνάγκη ὁ ἄρχων μεγάλης ὑλικῆς ἐξουσίας· τῷ ἀρκεῖ ἡ ψυχικὴ ὑπεροχὴ ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἐξουσίας του, ὅφείλει νὰ ἀπαιτῇ περισσότερα ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του παρὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν καταδικάζει ὁ Κύριος τὴν φιλοδοξίαν, ὅταν σκοπὸς καὶ ἀντικείμενον αὐτῆς εἶναι ἡ παροχὴ ὑπηρεσίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ νὰ ἐπιτύχῃ καλύτερον τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι ἐφοδιασμένος ὁ ἄρχων μὲ πολλὴν σταθερότητα, διὰ νὰ ἐμπνέῃ ἀσφάλειαν καὶ βεβαιότητα εἰς τοὺς ἀρχομένους· ἰδοὺ τὸ μεγαλειῶδες μυστικὸν ἐνὸς χριστιανοῦ κυβερνήτου.

(Διασκευὴ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Γ. Β.)

ΛΥΣΙΣ ΑΠΟΡΙΩΝ

(Αἱ πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυνόμεναι ἀπορίαι τῶν ἀγνωστῶν του διαβιβάζονται πρὸς τοὺς εἰδικούς Καθηγητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, οἵτινες παρακληθέντες εὐαρεστοῦνται νὰ συμβάλουν εἰς τὸ ἔργον τῆς παρούσης στήλης, καὶ πρὸς ἄλλα ἀρμόδια διὰ τὴν ἀπάντησιν πρόσωπα.)

Ἐρωτήσεις :

1) Ἐπιτρέπεται ἢ ὄχι νὰ ἐξέρχεται τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς τοῦ Τυφλοῦ πρὸς προ-

«Οὐδέ τις στρατεύομενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ».

(Ἄπ. Παῦλος : Β' Τιμόθ. β' 4)

σκύνησιν, καθὼς καὶ κατὰ τὰς ἄλλας Κυριακὰς τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ ;

2) Ἡ διάταξις διὰ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» ἀντὶ τοῦ «Ἅγιος ὁ Θεὸς» ἰσχύει διὰ διαφόρους ἱεροτελεστίας ἤτοι : Ἑσπερινοῦ, Μεσονυκτικοῦ, Παρακλήσεως, εὐχῆς Λεχοῦς κτλ.

Χρῆστος Δράμπας

Ἐφημ. Βαμβακούσης Σεργῶν

3) Μετὰ τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα γίνεται κατάλυσις εἰς πάντα—τὰ τροφίμα—ἢ ὄχι, καὶ διατί ;

Θεόφιλος Καλλιανιώτης

Ἐφημ. Πλατάνας Κύμης

4) Πόσας λειτουργίας ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιτελῇ τὸ ἔτος ὁ ἱερεὺς καὶ ποίας καὶ πόσας δὲν πρέπει νὰ τελῇ οὗτος ;

Α. Παπαδάκης

Ἐφημ. Ποταμιῶν Ἡρακλείου (Κρήτης)

Ἄπαντήσεις :

1) Οὐδεμία διάταξις ἀπαγορεύει τὴν τιμητικὴν πρὸς ἀσπασμὸν ἔξοδον τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ «Ἐωθινοῦ» τῶν Κυριακῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου, ὡς γίνεται καὶ κατὰ πάσας τὰς λοιπὰς Κυριακὰς.

2) Μόνον ἐν ἀρχῇ τῶν ἀκολουθιῶν λέγεται ἀντὶ τοῦ «Ἅγιος ὁ Θεὸς» τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ὅπως λέγεται καὶ ἀντὶ τοῦ «Βασιλεῦ Οὐράνιε» καὶ τοῦ «Δεῦτε προσκινήσωμεν» οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τέλει αὐτῶν.

3) Αἱ ἐβδομάδες καθ' ἃς «καταλύομεν εἰς πάντα» καὶ τὰς Τετράδας καὶ Παρασκευὰς εἶναι ὀρισμένα. Πλὴν τῆς Διακαινησίμου σημειοῦνται ὡς τοιαῦτα ἢ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ πρώτη ἐβδομάς τοῦ Τριωδίου. Ἐπίσης γίνεται «κατάλυσις εἰς πάντα» καθ' ὅσας τὰς ἀπὸ τῆς 25ης Δεκεμβρίου μέχρι καὶ τῆς 4ης Ἰανουαρίου παρεμπιπτούσας Τετράδας καὶ Παρασκευὰς, καθὼς καὶ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων.

4) Δὲν ὑπάρχει περιορισμὸς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν λειτουργιῶν, τὰς ὁποίας δύναται εἰς ἱερεὺς νὰ τελέσῃ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους. Ὑπάρχουσιν ὅμως, ὡς γνωστὸν, ἡμέραι καθ' ἃς ἀπαγορεύεται ἢ τέλεισις τῆς θ. λειτουργίας, ὅπως ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι ἀπαγορεύεται ἢ τέλεισις δύο λειτουργιῶν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἱερέως κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

E. Γ. Μ.

«Οἱ καλῶς προσετώτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ».

(Ἄπ. Παῦλος : Α' Τιμόθ. σ' 17)

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἄρχιμ. Νικόλαον Μελίδην, Φλώριαν : Διόρθωσις τῆς ἡλικίας (ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς ἀφορώσεως εἰς στρατολογία) γίνεται δι' ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου τῆς κατοικίας σας, πρὸς τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἀπευθυνθῆτε κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένην διαδικασίαν.—**Αἰδεσιμωτάτους Σπυρ. Σπυράκην, Κουρτέσι Βάρδας Ἀντώνιον Α. Ἀργυρόν, Μαθράκι Κερκύρας Παπαχρῖστον, Νεοχώριον Ναυπακτίας Π. Μιχαηλίδην, Βελανίδια Βοιωτῶν Ἀνθιμον Θεοχαρίδην, Στρώμην Κομοτινῆς :** Αἱ περὶ τῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς τῆς θ. λειτουργίας ἐπιστολαί σας εὐρίσκουν τὴν ἀπάντησίν των εἰς τὰ δημοσιευθέντα ἤδη ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὑπερνίκησιν τῶν ἐκ ταύτης δυσχερειῶν καὶ τὸν ἀπαιτούμενον διαφωτισμὸν τῶν ἐνοριτῶν σας συνεχίζεται, ὡς βλέπετε, εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ὀλόκληρος σειρὰ ἄρθρων. Καὶ εἶναι καιρὸς νὰ σκεφθῶμεν μήπως δὲν πταίει τόσον ἡ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ διὰ τὴν πρὸς ἐκκλησιασμὸν ἀπροθυμίαν, ἀνεξαρτήτως τῶν περὶ αὐτὴν ἀτόπων καὶ τῶν καταχρήσεων, διὰ τὰ ὁποῖα πάντως εἶναι δυνατόν νὰ ληφθῶσι μέτρα.—**Αἶδεσ Δημ. Παρασκευόπουλον, Θάνα Τριπόλεως :** Ἐλήφθησαν καὶ αἱ τέσσαρες ἐπιστολαί σας ἐν πολλοῖς αἱ παρατηρήσεις σας εἶναι ἀξιαι προσοχῆς καί, πρὸ παντός, ὁ ζῆλός σας εἶναι ἀξιέπαινος· δυστυχῶς ὁμοῦ ὁ χώρος τοῦ «Ἐφημερίου» καὶ τὸ πλῆθος τῶν θεμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ὑποχρεοῦται ν' ἀσχοληθῆ, δὲν ἐπιτρέπει τὴν δημοσιευσίν ὅλων ὅσα μᾶς στέλλονται, ἐπὶ ἐνὸς μάλιστα καὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε θέματος. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει καλὸν εἶναι ν' ἀποφενχθοῦν αἱ ὑπερβολαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας συνήθως καμμία ὠφέλεια δὲν προέρχεται. Σᾶς συγχάριζομεν διὰ τὴν μελετηρότητα καὶ τὴν παρατηρητικότητά σας.—**Αἰδεσιμωτάτους Δημ. Χριστοδοῦλου Συναξιοῦχον, Νερόμυλον Ἀγνιάς Βόλου Παπαγεώργιον, Συναράγγην Οἶκον. Ἰω. Θεοδωρίδην, Γρεβενά· Γεώργιον Βασ. Γαρδικιώτην, Χαράδρον Ἰαστρους :** Ἀπειθήμεν ἀρμοδίως διὰ τὰ ζητήματά σας καὶ ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν τὰς ἀπαντήσεις μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ προσεχοῦς μας φύλλον.—**Αἰδεσιμωτάτους Ἰω. Μαλαντέραν, Νέον Πύργον Ἰστιαίας (Εὐβοίας) Θωμᾶν Γ. Κούτσικον, Μοναστήριον Καρδίτσης Παπαδημήτριον Λίμον, Εὐλόπολιν Λαγκαθᾶ Νικόλαον Πάνδην Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπον, Ἀργυράδες Κερκύρας Σωτήριον Παπακωνσταντιῖνον, Θεόκτιστον Γορτυνίας Δημήτρ. Καμναρόκην Ἀρχιερατ. Ἐπίτροπον Μηθύμνης Λέσβου :** Αἱ ἀπορίαι σας, λίαν ἐνδιαφέρουσαι, μελετῶνται ἤδη καὶ προσεχῶς θὰ ἔχητε ἀπάντησιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.—**Αἶδεσ. Δ. Ξένον, Ἐξωχώραν Ζακύνθου :** Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Διὰ τὴν

«Εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προσθῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται ;»
(Ἄπ. Παῦλος : Α' Τιμόθ. γ' 5)

τοποθέτησιν τοῦ Ἐπιταφίου ἔχετε δίκαιον. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν θὰ λάβετε ἐν καιρῷ τὴν ἀπάντησιν, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ σᾶς διαφύγῃ ὁ πραγματικὸς σκοπὸς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ διοργάνωσις καὶ ὁ συντονισμὸς τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων, ἡ συστηματοποίησις τοῦ ἔργου τῆς ἐσωτερικῆς ἱεραποστολῆς καὶ ἡ κατάρτισις πεφωτισμένων καὶ ἱκανῶν ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν.—**Ἀρχιμ. Χρυσόστ. Γιώζην, Πλαίσια Ἰωαννίνων** : Ἐλάβομεν γνῶσιν τῆς πρὸς τὴν Διοκίαν τῆς «Ἐκκλησίας» ἐπιστολῆς σας, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ περιοδικὰ «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» καὶ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά». Ἀστυγχῶς ἔχετε παρεξηγήσει τὸ ζήτημα. Δὲν στέλλονται πουθενὰ ὑποχρεωτικῶς. Δύνασθε νὰ τὰ ἐπιστρέψετε, ἀρκούν δύνασθε νὰ καταβάλετε τὴν συνδρομὴν των, ἡ ὅποια διὰ τοὺς ἐφημέριους ὠρίσθη εἰς δρχ. 20.000 ετησίως. Πάντως οἱ ἀποφασίσαντες τὴν ἔκδοσιν των καὶ γνωρίζουν. Τὰ ζητήματα δὲν λύονται ἔτσι μὲ μιὰν μονοκοנדυλιάν!—**Αἰδεσ. Χρῆστον Δράμπαν, Βαμβακοῦσαν Σεροῶν** : Περὶ τοῦ «Χριστὸς ἀνίστη» ὡς ἐπισφραγίσματος τῶν ἀκολουθιῶν ὀρίζει τὸ Τυπικὸν ἐν τῇ «Προθεωρίᾳ» του. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀποριῶν σας βλέπετε τὰς ἀπαντήσεις εἰς τὴν οἰκειαν στήλῃν τοῦ παρόντος φύλλου.—**Ἱεροψάλτην κ. Κων)νον Παναγιάζην, Καθηνοῦν Εὐβοίας** : Εὐχαριστοῦμεν διὰ τοὺς καλοὺς σας λόγους. Τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀποριῶν σας θὰ ἔχετε ἐν καιρῷ.—**Αἰδεσ. Εὐάγγ. Ζιζυράτην**. Ἀρχάγγελον Ἀλμωπίας (Πέλλης) : Εἶναι ὠραία ἡ τοπικὴ συνήθεια, ἡ ὅποια ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας, καὶ ἡ εὐσεβῆς διάθεσις τῶν πιστῶν λίαν συγκινητικὴ. Δὲν νομίζομεν ὅτι ἐνέχει τι τὸ ἀντιθροσκειτικόν. Ἀνάγκη ὅμως νὰ τονισθῇ, ὅτι παραλλήλως χρειάζεται καὶ νὰ διάγουν χριστιανικὸν βίον οἱ οὕτω πιστεύοντες. Τὰ θεῖα δὲν ἐνεργοῦν αὐτομάτως καὶ μαγικῶς, δταν δὲν παρακολουθοῦνται ἀπὸ γνησίως χριστιανικὴν ζωὴν, ποὺ εἶναι ἡ ἀναγκία συνέπεια τῆς ἀληθινῆς εὐσεβείας, διότι ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος, «καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φοβίσουσιν»!—**Αἰδεσ. Γεώργιον Μ. Πλώμίδην, Ἐφημέριον Λαγούτας καὶ Βακιώτας** : Ἡ ἀπάντησις ἐδόθη ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποκαθιστῶμεν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐξηγήσεις τὰ καβαλλιστικὰ παίγνια! Ἄλλὰ ἡ θ. λειτουργία δὲν τελεῖται καὶ κατ' ἄλλας ἡμέρας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους καὶ ὄχι μόνον εἰς τὰς ἀναφερομένας διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ 362, ὅπως ἀσφαλῶς γνωρίζετε.—**Αἰδεσ. Α. Παπαδάκην, Ποταμιῆς Ἡρακλείου (Κρήτης)** : Ἀπάντησιν εἰς τὰς ἀπορίας σας βλέπετε ἀνωτέρω, εἰς τὴν οἰκειαν στήλῃν τοῦ παρόντος φύλλου.—**Αἰδεσ. Βασίλ. Σημαντηράκην, Ἐφημέριον Καμάρας** : Τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀποριῶν σας θὰ ἔχετε εἰς προσεχῆς φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου», μὲ τὴν σειρὰν των.—**Ἀνώνυμον** : Ἐπιστολαὶ «ἀνωνύμων», ὅπως ἡ ἰδική σας, δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψει. Τὸ

«Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα».

(Ἄπ. Παῦλος : Πράξ. κ' 33)

ετοιμάσασιν ἐπιεικῶς.—*Αἶσα. Θεόφιλον Καλλιανιώτην. Πλατῶνα Κόμης*: Ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀπορίαν σας βλέπετε ἀνωτέρω, εἰς τὴν οἰκίαν στήλην τοῦ παρόντος φύλλου.

«Ὁ Ἐφημέριος» στέλλεται δωρεὰν πρὸς ὅλους τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἐκκλησίας», τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ παράρτημα.

Σημείωσις: Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον: Πρὸς τὸν *Αἶσα*. Πρωτοπρεσβύτερον κ. *Ἐμμ. Γ. Μυτιληγαῖον*, Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰασιῶν 1, Ἀθήνας (τηλέφ. 72.112).

ΔΙΑ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ ΚΑΘΕ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

1. Ἐκλογὴ ἐκ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας (Ἐπιμελεία Δημ. Σ. Μπαλάνου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ)	Δραχ. 9.000
2. Ἀπολογητικὰ τῶν Πατέρων τῶν πέντε πρώτων αἰώνων (Κατ' ἐπιλογὴν Γρηγ. Παπαμιχαήλ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ)	18.000
3. Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι (Ἄμικλα Σ. Ἀλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν)	30.000
4. Ἐκλογὴ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας (Παναγ. Ν. Τρεμπέλα, Καθηγητοῦ τοῦ Π/μίου Ἀθηνῶν)	35.000
5. Οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων (Μιχ. Γαλανοῦ (†) Μεγ. Διδασκάλου τοῦ Ἐυαγγελίου) εἰς 12 τεύχη. Ἐκαστον τεύχος	10.000
6. Οἱ Πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας (Δημ. Σ. Μπαλάνου, Καθηγητοῦ τοῦ Π/μίου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ)	15.000
7. Οἱ Βυζαντινοὶ Ἐκκλησ. Συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 800 μέχρι τοῦ 1453 (τοῦ αὐτοῦ)	30.000
8. Ὁ Ἱερεὺς τοῦ χωρίου (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου (†) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν)	3.000
9. Ὁ Ἱερεὺς ἀπέναντι τῶν ἐργατῶν (Ἀρχιμ. Τίτου Ματθαίου)	3.000
10. Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱ. Ἐξομολόγησιν (Μητροπολ. Κερκυρας καὶ Παξῶν Μεθοδίου καὶ Ἀρχιμ. Πολυκ. Ἀνδρώνη)	4.000
11. Συμβολὴ εἰς τὴν Κατηχητικὴν (Μητροπολ. Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθονίου)	7.500
12. Οἱ Ἀπόστολοι (Ὁμιλίαι εἰς τοὺς Ἀποστόλους τῶν Κυριακῶν. Μητροπολίτου Χίου Παντελεήμονος)	18.090
13. Ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος (Ὁμιλία εἰς Κυριακὰς καὶ Ἑορτάς. Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ματθαίου)	10.000

Ἄπαντα εὐρίσκονται πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἔχουσιν ἐκδοθῆ. Στέλλονται εἰς πάντα αἰτοῦντα ἐπὶ τῇ καταβολῇ τῆς ἀξίας των, ἐλευθέρᾳ ταχυδρομ. τελῶν.